

Р.М.ЯЦИШИН,
аспірант
(м.Івано-Франківськ)

Прогресивні погляди на естетичне виховання у спадщині освітян України

У статті охарактеризовано погляди відомих українських педагогів та мистецтвознавців XIX – першої половини XX століття на вплив естетичного виховання на формування зростаючих поколінь. Розглянуто основні аспекти естетичного виховання у педагогічній думці України досліджуваного періоду.

Ключові слова: естетичне виховання, формування, особистість, зростаюче покоління, педагогічна думка.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У Державній національній програмі „Освіта” (Україна XXI століття) зазначено, що завдання навчально-виховного процесу полягає в органічному поєднанні з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу. Вважаємо, що така постановка питання є особливо актуальною на теперішньому етапі становлення та розвитку Української держави. Політична і фінансово-економічна кризи, відкрита пропаганда багатьма засобами масової інформації української меншовартості, культу сили і аморального способу життя – ось далеко не всі фактори, які вкрай негативно впливають на свідомість зростаючого покоління, формують у нього зневажливе ставлення до національного надбання у галузі культури та мистецтва і, зрештою, формують викривлене розуміння духовних цінностей особистості.

Формулювання цілей статті... Тому завдання статті вбачаємо у дослідженні сутності, змісту та засобів естетичного виховання у педагогічній думці України XIX – першої половини XX століття. Мета – обґрунтувати доцільність упровадження в сучасну педагогічну практику теоретичної спадщини і практичних здобутків корифеїв української педагогіки та мистецтва.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... Результати аналізу спадщини вітчизняних діячів культури і освіти XIX – першої половини XX століття свідчать, що в руслі педагогічних проблем питаннями естетичного виховання вони цікавились тому, що розглядали власне естетичність в числі визначальних характеристик українського народу впродовж усієї історії його існування.

Корифеї української педагогіки висловлювали глибокі переконання щодо природної здатності українців до мистецької діяльності, яка має позитивно впливати на естетичний розвиток українських дітей, і тому одним із основних завдань освіти називали естетичне виховання молоді.

Як зазначали Г.Ващенко, В.Верховинець, С.Русова, українці від природи володіють естетичними здібностями, впродовж віків вони різносторонньо виявляли естетичну творчість у різних видах мистецтва [3; 9; 10; 11; 12]. Відповідно, вони радили те, що дала нам природа, треба розвивати до найвищого рівня.

Зрушення в змісті естетичного виховання відбулося на початку XX століття: його нові напрями щодо використання мистецтва зумовлені ідеями природного виховання. Їх спрямовували на оновлення змісту предметів, урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів. У молодших класах започатковувалися малюнки з природи, зображення навколишніх предметів (глиняних виробів, домашнього посуду, вбрання, інтер'єру хати, пейзажу за вікном, домашніх тварин, людей тощо). Практикувалося копіювання нескладних картин, зверталася увага на національні мотиви. Мету предмета вбачали у формуванні естетичного смаку, відчутті гармонії, краси і форми, умінні виразити національний характер засобами образотворчого мистецтва, проявах самостійності у творчості та самовираженні. Нові підходи до реалізації естетичного виховання засобами мистецтва конкретизувалися в розробці нових форм і методів навчання. Заперечувалися догматичні форми повідомлення знань. Одним із найдоцільніших методів педагога вважали міжпредметні зв'язки і пропонували живопис на уроках історії, літератури, музики, при неодмінному збереженні самостійної значущості картини (А.Бернашевський, К.Вельхейт, Е.Звягінцев, М.Коваленський, В.Пертушевський, В.Уланів).

Великого значення надавали ознайомленню із творами мистецтва в позаурочний час – на екскурсіях, художніх вечорах, святах. Слушними з цього приводу розглядаємо твердження М.Рубінштейна про могутній виховний потенціал мистецтва і його важливість як засобу активної естетизації. Він рекомендував починати ознайомлення з мистецтвом не з крапки, лінії, орнаменту, а із живої дійсності, із конкретного предмета.

Одним із найважливіших питань, над яким працювали вітчизняні педагоги цього періоду, було визначення сутності, мети, завдань, змісту та засобів естетичного виховання, а також доведення його зв'язку з іншими чинниками виховання – моральним, розумовим, національним. Зокрема, під естетичним вихованням педагоги-практики розуміли виховання людини в почутті краси, вишуканості, в любові до прекрасного, високого, в постійному активному потязі до нього, формування художнього смаку, пробудження глибоких естетичних переживань, чутливості до всього прекрасного в природі, житті, людях, а також здатності та звички знаходити прекрасне в мистецтві, в житті, в людях, їх учинках і

стосунках, намагання людини самій завжди поводитися прекрасно. Основні завдання естетичного виховання вони вбачали в розвитку та активізації творчих сил, у навчанні виявляти та оформлювати свої думки й почуття в образах, а також у необхідності заохочення самостійної творчості, яка естетично відбивається в реальних предметах. Найвищою метою естетичного виховання вважався розвиток художніх сил людини. На думку педагога С.Миропольського, метою естетичного виховання є розвиток естетичних смаків, понять, ідеалів, уміння відчувати та розуміти прекрасне в навколишньому середовищі, цінувати твори мистецтва, а найважливішими засобами – музика та хоровий спів [7, с. 11–12]. Аналогічними з цього приводу були й думки професора С.Ананьїна, який називав мистецтво основним і засобом, і методом естетичного виховання [1, с. 11–12].

Вагомий внесок у розвиток системи естетичного виховання дітей належить педагогу Г.Ващенку. Різноманітні підходи до розв'язання зазначеної проблеми висвітлено ним у наукових працях „Виховний ідеал”, „Система навчання”, „Виховна роль мистецтва”, „Засади естетичного виховання”. Однією з найвищих ознак, за Г.Ващенком, є гармонійність особистості: „Ідеальна людина є перш за все людина гармонійно розвинена, ... вона повинна мати як здорове і гарне тіло, так і високі властивості духу” [3, с.84]. Він виділив низку складових естетичного виховання: естетику побуту, сприймання краси природи та творів мистецтва, естетичну діяльність. Відповідно, розробив і зміст та завдання естетичного виховання задля „прищеплення дітям любові, розуміння краси природи”, „вироблення здорового смаку щодо творів мистецтва”, розвитку творчих мистецьких здібностей, „розвитку охайності в одязі, житлі, вміння прикрашати приміщення”, а також надати дітям „певні знання з історії письменства, малярства, скульптури, музики, архітектури” [3, с. 187].

Важливим, на наш погляд, розглядаємо твердження відомих діячів освіти і культури (С.Ананьїн, М.Драгоманов, Н.Лубенець, С.Миропольський, К.Стеценко) щодо естетичного виховання як невід'ємного чинника всебічного та гармонійного розвитку. Скажімо, М.Драгоманов естетичне виховання відносив до одного із основних напрямів розробленої ним концепції національного виховання, а педагог С.Миропольський – до найважливіших чинників усієї системи виховання, натомість С.Ананьїн – головним завданням навчання та виховання [1; 7].

Аналізуючи місце естетичного виховання в загальному розвитку особистості, П.Каптерев уважав за головне не виокремлювати його з-поміж інших аспектів розвитку. Водночас зазначимо, що, об'єднуючи естетичне виховання з розумовим і моральним, педагог рекомендував вирішувати завдання поступово. Спочатку, підкреслював він, необхідно забезпечити естетичні враження, зумовлені розпізнаванням звуків, форм, кольорів, а також їх нескладними поєднаннями. Особливу увагу, вказував П.Каптерев, слід звернути на збудження любові та симпатії до природи, оскільки вміння відчувати прекрасне в природі розвиває, на його думку, вміння відчувати прекрасне в мистецтві.

Як свідчать результати аналізу джерелознавчої літератури з порушеної теми, задля забезпечення всебічного гармонійного особистісного розвитку педагоги віддавали перевагу естетичному вихованню, від якого узалежнювали розумовий та моральний розвиток дитини. Мету естетичного виховання вони вбачали не стільки в розвитку закоханості у красиві форми, ритми та звуки, як у вихованні з них людей, які люблять прекрасні та добрі справи, що сприятимуть піднесенню в суспільстві естетичного почуття та духовних інтересів, підніматимуть суспільство й морально. Запорукою духовного становлення зростаючого покоління видатний педагог С.Русова вважала поєднання народного, національного, фольклорного із загальнокультурним, що дає щось естетичне, красне й радісно-веселе” [9; 10; 11; 12].

У праці „До культурного об'єднання з Галичиною” вона радила, що „тільки культурна робота, тільки широке впровадження в маси освіти гасел гуманізму і моральної свідомості може перемогти ту страшну анархію, в якій зараз загиває наш талановитий, такий чулий до усього доброго народ” [10, с. 67].

До особливостей виховного процесу в національній школі педагог відносила єдність естетичного виховання із моральним і зазначала, що лише краса, яка оточує дитину і є зрозуміла і приваблива для неї, впливає на її настрої, спонукає на добрі справи.

У числі „могутніх факторів” художньо-естетичного виховання та пробудження художніх почуттів, С.Русова розглядала національне мистецтво. Вказувала, що це необхідно здійснювати на рідному матеріалі краси, розуму, естетики вікової творчості. Вона наголошувала, що його приймає душа людини, бо він простий у своїй красі, легко розбуджує її власні творчі сили, бо говорить до неї лініями орнаменту, мелодіями пісень, фарбами, рухами. Педагог підкреслювала, що різні види творчої праці, малювання, а також поєднання їх у певну систему занять – усе це сприяє розвитку, дає задоволення дитині, виховує художній хист. Відзначаючи виховну цінність народного образотворчого мистецтва, вона зауважувала, що українські вишивки, кераміка, орнамент приваблюють гармонією ліній, фарб, форм, надихають на творчість, викликають бажання вишивати, малювати, ліпити, будувати.

Розробляючи концепцію національної школи, яка ґрунтується на вітчизняних традиціях, професор І.Огієнко наголошував на очищенні нашої культури від іноземних впливів, на відродженні українських традицій, звичаїв задля відродження українського духу нації, а також щоб піднести значення української культури як культури самобутньої.

Важливим принципом організації виховання він розглядав взаємодію мистецтв у духовному розвитку особистості, коли кожен вид мистецтва є необхідним в єдиному художньому цілому, яке не зводиться до суми часток, а є якісно новим утворенням. Наголошував, що виховання мистецтва в школі стимулює і коригує природний духовний розвиток дитини, привчає до спостережень, збагачує уяву, розвиває пам'ять і мислення, впливає на формування поглядів і волі учнів. Мистецтво стимулює інтелектуальну діяльність і полегшує творчі зусилля у різних галузях.

До важливих засобів естетичного виховання педагоги відносили природу (Г.Ващенко, Н.Лубенець, С.Русова, К.Стеценко).

Любов до природи в „зародковому стані” є в душі кожної дитини, стверджували і педагоги-практики. У своїх статтях вони зазначали, що природа надає надзвичайно велику кількість вражень і тому завжди сильно впливає на розвиток. Підкреслювали, що за умови уважного ставлення до природи уможливується розуміння мистецтва, адже розвиток витонченого смаку в усіх формах мистецтва не може обійтися без наслідування природи.

Результати аналізу науково-педагогічних праць і матеріалів педагогічної періодики з теми дослідження дає підстави стверджувати, що одним з найбільш впливових засобів естетичного виховання дітей освітяни кінця XIX – початку XX століття все ж визнавали мистецтво. Скажімо, Г.Ващенко, наголошуючи на його могутньому виховному значенні, був переконаний, що воно впливає на мислення, почуття, волю і є засобом духовного вислову та самовираження людини [3].

На шляхах розв'язання проблем естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва неодноразово наголошували М.Даденков, Т. і Н.Лубенці, Ф.Шміт. Вони підкреслювали насамперед доцільність ознайомлення дітей із творами живопису, скульптури, архітектури. Скажімо, Ф.Шміт наполягав на тому, що необхідно не лише навчати малюванню, а й створювати такі умови, в яких образотворче мистецтво впливатиме різносторонньо і сприятиме розвитку художнього відчуття: „Мистецтво – не ремесло, а душевна діяльність, і в мистецтві важливі не настільки технічні прийоми, як творчі задуми” [13, с. 23]. Суголосними розглядаємо міркування Т.Лубенець, який указував, що споглядання картини повинно приносити естетичне задоволення і уважав, що ознайомлення із творами живопису сприяє вихованню естетичних почуттів, розвитку розуміння краси зображеного, будучи переконаним у здатності кожної людини розуміти художній зміст та відчувати настрій картини: „Генієм і талантом, звичайно, не кожний може бути, але розуміти життєву красу художніх творів і відчувати їх своєю може кожен” [4, с. 6].

Необхідним етапом підготовки до самостійної, в т.ч. професійної образотворчої діяльності педагоги-художники М.Даденков і В.Мурзаєв вважали ознайомлення з творами образотворчого мистецтва. У науковій роботі „Естетичне виховання” історик, дослідник і педагог М.Даденков, аналогічно як Т.Лубенець, стверджував про гостроту відчуттів і мінливість настрою під впливом художніх картин. Таким чином, мета занять з образотворчого мистецтва, на його думку, має полягати в тому, щоб навчити милуватися творами живопису, а також розкрити закони побудови зображених на них предметів і явищ. Дослідник образотворчої діяльності В.Мурзаєв зокрема зазначав, що картина повинна використовуватися не лише як навчально-допоміжний засіб, а й „для споглядання, насолоди естетичних переживань” [8, с. 555]. Розгляд картини, на його думку, „підкаже правильний і єдиний шлях до насолоди художніми витворами, розвине естетичний смак” [8, с. 556]. При цьому педагог наголошував на тому, що навіть у ранньому і дошкільному дитинстві необхідно використовувати лише високохудожні картини. В.Мурзаєв вважав, що такими мають бути картини про життя дітей, тварин, жанрові картини з життя дорослих, пейзажі. Найбільш ефективним визнавали ознайомлення із творами мистецтва безпосередньо в художніх музеях, а також на вулицях міста – будівлі, пам'ятники.

Належне місце у наукових працях вітчизняних педагогів і психологів посіли питання організації образотворчої діяльності, передусім малювання, його розглядали найкращим засобом виховання естетичних почуттів і нахилів, що було суголосним із поглядами С.Русової. На думку багатьох педагогів-практиків кінця XIX – початку XX століття, у малюванні розвиваються естетичні почуття та смаки, здатність помічати та зображувати красу. По цьому цінними, з нашої точки зору, були зауваження щодо розвитку вміння малювати, якому сприяють передусім створені відповідні умови: світлі шпалери, картини на стінах, ознайомлення з ілюстраціями в книгах тощо. У цьому контексті Ф.Шміт указував, що „малювати – це притаманна всім потреба”, тому вчити малювати, на його думку, необхідно не лише обдарованих дітей, „які пізніше можуть стати професійними художниками”, а по можливості – усіх [13, с. 6].

На цінності малювання для естетичного розвитку дітей зосереджували свою увагу дописувачі педагогічних журналів. Зокрема необхідно зауважити, що вони висловлювали чимало критичних оцінок і порад про добір методів навчання малюванню та його організації зі школярами різного віку. Здебільшого педагоги-практики рішуче виступали проти малювання за сіткою, яке псує зір дітей; змальовування крізь матове скло чи за допомогою шаблонів із жерсті та дерева, за фребелівською системою, що практикувалося в навчальних закладах кінця XIX століття. На початку XX століття

провідною стала думка, що малювання повинно бути вільним, адже несвочасне втручання дорослого, перевантаження новими образами спричиняє зниження творчих здібностей, а також зниження інтересу та перевтому. Водночас, у 20-х – на початку 30-х років ХХ століття педагоги вже стверджували, що з формами вільного малювання, які набули яскравого розвитку, необхідно рішуче боротися, оскільки вони мають негативні наслідки. На підставі вивчення педагогічних праць, наукових статей, літературної спадщини українських освітян кінця ХІХ – початку ХХ століття доходимо висновку, що на пошуках ефективних засобів естетичного виховання підрастаючого покоління були зосереджені їхні зусилля.

Значний внесок у становлення й розвиток естетичного виховання належить П.Блонському. А це – його теорія естетичного виховання, аналіз розвитку творчих можливостей і художньої творчості неподільно із життям, твердження про залучення дитини до краси і мистецтва, оскільки саме в дитинстві помітніший потяг до творчості у сфері мистецтва. Педагог був переконаний, що творча художньо-естетична діяльність відповідає самій природі дитини: в мистецтві у дітей виявляється інстинкт прояву самого себе. Діти відчувають необхідний потяг проявити себе в знайомих зовнішніх формах – малюнку чи глині.

Згідно з позиціями соціоцентризму центральне місце в естетичній концепції видатного педагога посідає проблема виховання людини-колективіста, спрямованої на творчий пошук, на творче ставлення до життя. Акцентуючи увагу на соціальності людських почуттів, педагог-новатор був переконаний у здатності колективу виховувати людину-творця. Естетичний початок був присутній в організації колективу, який ґрунтувався на дисциплінованості, злагоді, осмисленні краси єдності. А.Макаренко велике значення надавав красі праці, естетиці благородних вчинків. Образотворче мистецтво входило у програму естетичного виховання А.Макаренка. Його використання було не лише засобом емоційного впливу, а й шляхом художньої освіти школярів. При цьому педагог спирався на положення про доцільність культурного оточення вихованців: необхідно створити реальні умови для естетичної діяльності їх активного свідомого залучення в усі заходи естетичного напрямку [5], забезпечити неподільність між зовнішньою і внутрішньою красою людини, єдність етики й естетики.

Мистецька творчість як активна форма естетичного виховання, культури, творчої діяльності особистості задля вдосконалення внутрішнього світу та її оточуючого за законами краси посіла чільне місце в педагогічній спадщині Я.Мамонтова. Будучи прихильником методу естетизації виховання, фундатором творчого трактування педагогічних професій в українській педагогіці, у нарисі „Естетизація людини” обстоює мету естетичного виховання – розвиток естетичного відчуття, а естетична культура є кінцевим результатом індивідуального і соціального розвитку людини. „Через пізнання прекрасного в мистецтві – до прекрасного життя – мистецтва – ось шлях виховання дитини” [6, с. 49].

Видатний учений-мистецтвознавець Б.Асаф'єв теж наполягав на тому, що мистецтво в школі є передусім об'єктом творчого спостереження, а провідним завданням – формування естетичної культури, методами наведення і спостереження формування здатності до аналітико-синтетичної діяльності, оцінкових суджень. Одним із перших розробив методику ознайомлення учнів із творами образотворчого мистецтва різних епох та напрямів вчений-мистецтвознавець, теоретик і практик естетичного виховання, дослідник психології творчості та психології сприйняття мистецтва, О.Бакушинський. По цьому він спирався на вікові психологічні особливості учнів і убачав єдиний шлях їх залучення до художньої культури – творче переживання твору мистецтва. У сучасній дидактиці – це метод емоційної драматургії [2].

Вивчення науково-педагогічної літератури, архівних джерел свідчить, що на початку ХХ століття вітчизняні педагоги та просвітителі однозначно вважали стан естетично-педагогічної освіти в нашій країні незадовільним. На їхню думку, це негативно відбивалося на організації естетичного виховання в навчальних закладах загалом, у яких діти не отримували майже ніякого художнього виховання та освіти. Прогресивною для тих часів, на наш погляд, була його пропозиція щодо необхідності ведення студентами на базі музею науково-дослідної роботи з вивчення всіх видів дитячої художньої творчості, унаслідок чого музей стане тією лабораторією, з якої згодом виходитимуть справжні педагоги. Зазначимо також, що в 1920 році з ініціативи Ф.Шміта організовано музей дитячої художньої творчості в Харкові, а згодом і в Києві.

Водночас із дослідженнями засобів естетичного виховання педагогічна та суспільна громадськість кінця ХІХ – початку ХХ століття активно розв'язували питання відповідної підготовки педагогічних кадрів, оскільки від її рівня загалом залежала ефективність естетичного виховання. Відомі педагоги, громадські діячі та митці (С.Ананьїн, О.Бакушинський, П.Блонський, В.Верховинець, М.Леонтович, Н.Лубенець, А.Макаренко, Я.Мамонтов, К.Стеценко) вважали обов'язковою естетичну підготовку майбутніх учителів, яка полягала, на їхню думку, в ознайомленні з різними видами мистецтва і оволодінні технічними прийомами та навичками образотворчої діяльності, а також наголошували на необхідності постійного самовдосконалення педагога в цьому напрямі.

Педагоги-практики були переконані, що тільки той учитель може щось зробити для художнього виховання дітей, який сам глибоко відчуває красу, розуміє й цінує мистецтво, володіє душевною

гармонією. Підкреслювалося, що вчитель повинен мати вищу освіту, розумітися на сучасних формах мистецтва, адже таке завдання, як обрати мистецькі твори, навчати їх читати – це надзвичайно важлива галузь роботи. Окрім того педагоги-практики наполягали на необхідності оволодіння педагогами технічними прийомами малювання, ліплення, ручної праці; наголошували на обов'язковій художній освіті не лише вчителів, а й матерів, але для цього жіночі навчальні заклади повинні змінити свою програму з малювання.

Таким чином, узагальнення і систематизація ідей естетичного виховання в педагогічній думці кінця XIX – початку XX століття дозволили виділити прогресивніші з-поміж них. Вітчизняні педагоги підкреслювали необхідність здійснення естетичного виховання особистості і вбачали його тісний зв'язок із моральним, розумовим і національним вихованням. Ц.Балталон, В.Верховинець, Н.Лубенець, Т.Лубенець, С.Русова та інші наполягали на організації систематичного, цілеспрямованого навчально-виховного процесу в навчальних закладах, в якому чільне місце посідало б естетичне виховання. Вони підкреслювали впливовість різних видів мистецтва на естетичний розвиток і при цьому надавали перевагу саме народному мистецтву, наголошуючи, що завдяки ознайомленню з ним відбувається виховання патріотизму, національної свідомості та гідності.

Доцільність комплексного використання в навчально-виховному процесі різних видів мистецтва відзначали М.Даденков, М.Драгоманов, М.Леонтович, Н.Лубенець, С.Русова, Б.Яворський. Вони звертали увагу на значення правильного вибору творів провідних художників, а також використання інших високохудожніх творів мистецтва. Вітчизняні освітяни рекомендували організовувати при вищих навчальних закладах художньо-педагогічні музеї задля проведення науково-дослідної роботи студентів у галузі естетичного виховання. Слід зазначити, що особливу увагу вони приділяли естетичній освіті не лише вчителів мистецтв, а й усіх педагогів і батьків. Одне із завдань Н.Лубенець убачала у сприянні організації естетичного виховання в сім'ї.

Висновки... Отже, в умовах глобалізації та всезростаючої інформатизації сучасного суспільства теоретична спадщина і практичні здобутки корифеїв педагогіки та мистецтва не втрачають своєї актуальності. В освіті дітей і молоді XIX – першої половини XX століття вони є цінним надбанням, а для прийдешніх освітян – методологічною основою їх науково-практичної діяльності. Задля відродження високих духовних цінностей, здавна притаманних для українського народу, актуальним розглядаємо прилучення зростаючих поколінь до пізнання мистецької спадщини її творців.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ананьин С. А. Эстетическое воспитание / С. А. Ананьин // Путь просвещения. – 1922. – №3. – С.37–70.
2. Бакушинский А. В. Художественное творчество и воспитание / А. В. Бакушинский. – М. : Новая Москва, 1925. – 240 с.
3. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – 191 с.
4. Лубенець Т. Г. О наглядном преподавании / Т. Г. Лубенець. – К., 1911. – 26 с.
5. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К. : Рад. школа, 1990. – 366 с.
6. Мамонтов Я. А. Твори / Я. А. Мамонтов. – К. : Дніпро, 1988. – 557 с.
7. Мировпольский С. И. О музыкальном образовании народов России в Западной Европе / С. И. Мировпольский. – СПб., 1882. – 252 с.
8. Мурзаев В. С. Рассматривание картин как учебно-вспомогательное средство / В. С. Мурзаев // Педагогический листок. – 1912. – №8. – С. 591–600.
9. Русова С. Ф. Про дитячі цяцьки / С. Ф. Русова // Світло. – 1911. – №9. – С. 56–60.
10. Русова С. Ф. До культурного об'єднання з Галичиною / С. Ф. Русова // Республіка. – 1919. – С. 67.
11. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори : у 2-х кн. / С.Ф. Русова. – Кн. 1 / за ред. Е. І. Коваленко. – К. : Либідь, 1997. – 272 с.
12. Русова С. Ф. Вибрані педагогічні твори / С. Ф. Русова. – К. : Освіта, 1996. – 303 с.
13. Шмит Ф. И. Искусство как предмет обучения / Ф. И. Шмит // Путь просвещения. – 1923. – №1. – 23–27.

Аннотація

Р.М.Яцишин

Прогрессивные взгляды на эстетическое воспитание в наследстве педагогов Украины

В статье охарактеризованы взгляды известных украинских педагогов и искусствоведов XIX – первой половины XX века о влиянии эстетического воспитания на формирование подрастающего поколения. Рассмотрены основные аспекты эстетического воспитания в педагогическом мнении Украины исследуемого периода.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, формирование, личность, подрастающее поколение, педагогическая мысль.

Summary

R.M.Yatsyshyn

Progressive Views on the Aesthetic Education in the Heritage of the Pedagogues of Ukraine

The views of the famous Ukrainian pedagogues and art critics of the XIX-th – XX-th centuries about the influence of the aesthetic education on the forming of the young generation are characterized in the article. The problem under consideration is the main aspects of the aesthetic education in the pedagogical thought of Ukraine of the period studied.

Key words: aesthetic education, forming, personality, young generation, pedagogical thought.

Дата надходження статті:

„10” вересня 2010 р.